

Recuperem les llegendes del poble de Gualba

Núria Morató Pascual
Art, Tecnologia i Impressió G3

El meu poble, Gualba.
Un poble molt petit però amb una gran varietat de
recursos naturals i de tradicions culturals.

El poble de Gualba, envoltat de rieres i gorgs, és el protagonista de diverses llegendes fantàstiques que ja explicaven els nostres avantpassats. Algunes d'aquestes llegendes es conserven per escrit però, la gran majoria, formen part dels records d'aquells més veterans.

La recopilació d'aquestes llegendes és important per a mantenir la memòria històrica i evitar que aquesta es perdi.

Actualment la major part de la gent del poble no coneixen les llegendes antigues. Amb aquest projecte es busca recopilar el màxim de llegendes possibles sobre Gualba i utilitzar el disseny amb l'objectiu de difondre-les i evitar que caiguin en l'oblit.

Molt sovint el cel portava tempestes que eren la ruïna del poble: vent, llamps, trons i la fúria de les pedregades (que ho aixafava tot). La gent de Gualba creia que les tempestes tenien algun altre significat i ho relacionaven amb fets llegendaris.

Aquest és l'origen de la major part de les llegendes que trobem documentades del s. XIX. A partir de la investigació de les llegendes del municipi se n'han trobat 10 de les quals se n'han escollit 5 per treballar-les (marcades en negreta) 1:

- **La dona d'aigua** (*Ja redactada. Extreta del llibre: "Llegendes del Montseny" Martí Boada*)
- **El Gorg Negre** (*Editada. Extreta d'un blog personal*)
- **El davantal** (*Ja redactada. Extreta del llibre: "Llegendes del Montseny" Martí Boada*)
- Gualba la de les mil veus
- **El Gorg Negre i l'Argemir de Penyancans** (*Recuperada. Boca a boca*)
- El tresor del Gorg Negre
- **Els pescallunes de Gualba** (*Recuperada. Boca a boca*)
- Can Busquerons
- Can Monteis
- El forat del Salt de Gualba

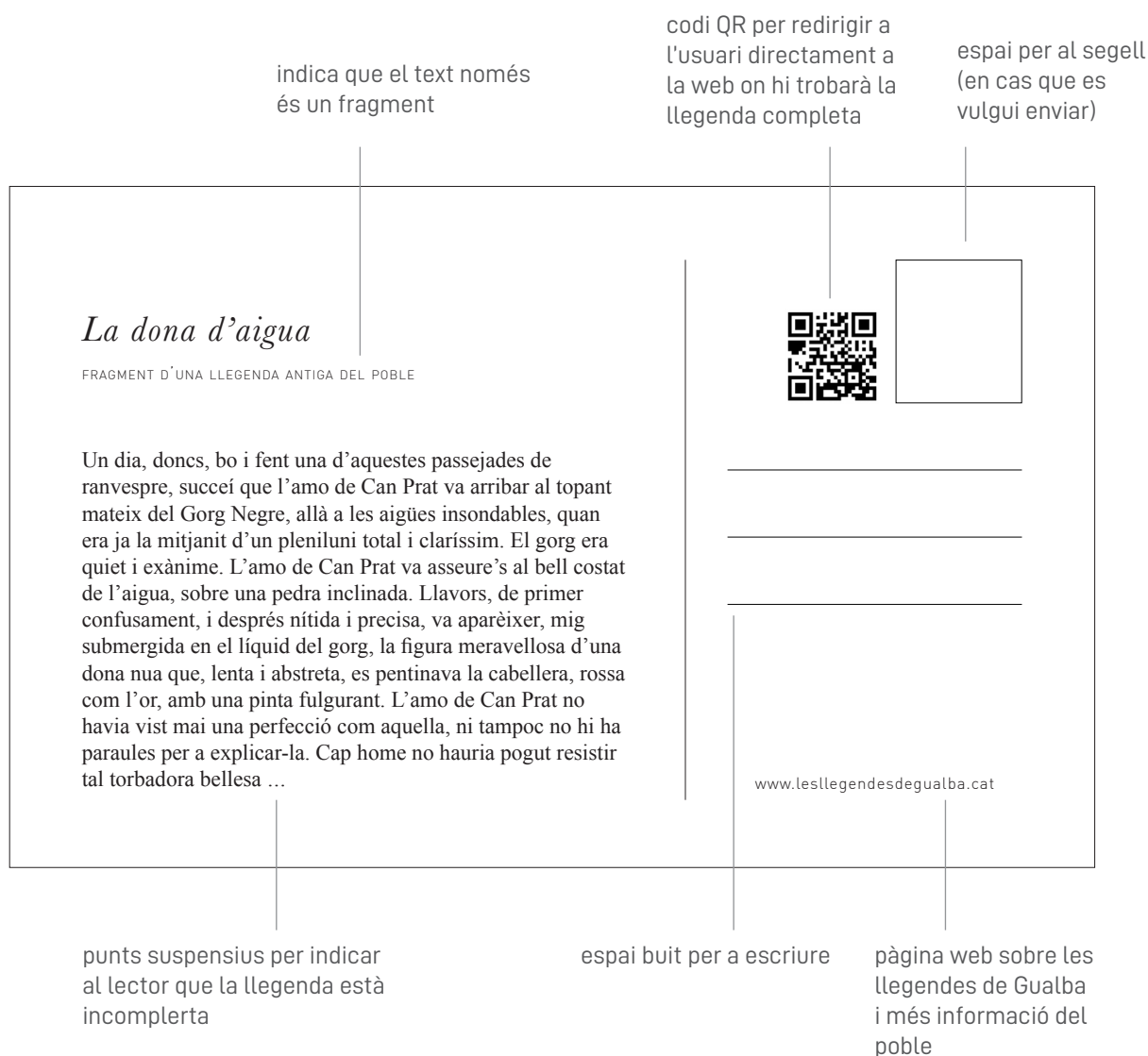
Un cop recopilades les llegendes es van estudiar diferents solucions per materialitzar: un llibre, una pàgina web, una aplicació mòbil, etc.

Al final, pensant en l'objectiu del projecte —que les llegendes es coneguin i arribin a un gran públic— la millor solució, i per la que s'opta, és la de crear postals de tamany reduït que els turistes o visitants es poguessin endur a manera de record. A les postals hi hauria fragments de les llegendes de Gualba juntament amb un accés directe a la llegenda sencera a través d'una pàgina web que es crearia complementar les postals.

1. Vegeu l'Annex. Llegendes completes.

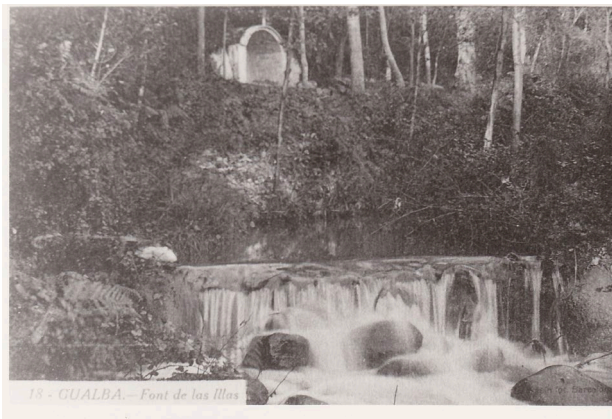
Una targeta postal és una peça rectangular de cartolina, o cartró fi, preparada per escriure i enviar pel correu tradicional, sense necessitat d'utilitzar un sobre.

En aquest projecte, les targetes postals creades no estan pensades per a emplenar-les (tot i que s'hi inclou unes línies buides); sinó que estan pensades per a ser un record i per recollir la memòria històrica del poble. Al revers de la postal, com podem veure a la imatge inferior, hi apareix un fragment d'una llegenda, un codi QR que redirigiria a l'usuari directament a la pàgina web amb la llegenda sencera, un espai per al segell, tres línies buides per escriure-hi i l'enllaç per a poder accedir directament a la pàgina inicial de la web.

Les imatges que acompanyen a les llegendes a l'anvers de la postal s'han recopilat de l'arxiu històric de l'Ajuntament i d'alguns veïns de la població. Un cop recollides diverses imatges, se'n ha fet una tria per aconseguir que la fotografia vagi lligada amb la història que conta la llegenda.

Per a les cinc postals presentades s'han escollit les següents imatges:

La dona d'aigua

El davantal

El Gorg Negre

El pescallunes

El Gorg Negre i l'Argemir de Penyancans

Resultat final de les postals:

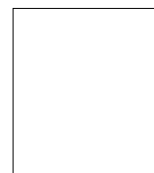

GUALBA - FONT DE LES ILLES

La dona d'aigua

FRAGMENT D'UNA LLEGENDA ANTIGA DEL POBLE

Un dia, doncs, bo i fent una d'aquestes passejades de ranvespre, succeí que l'amo de Can Prat va arribar al topant mateix del Gorg Negre, allà a les aigües insondables, quan era ja la mitjanit d'un pleniluni total i claríssim. El gorg era quiet i exànime. L'amo de Can Prat va asseure's al bell costat de l'aigua, sobre una pedra inclinada. Llavors, de primer confusament, i després nítida i precisa, va aparèixer, mig submergida en el líquid del gorg, la figura meravellosa d'una dona nua que, lenta i abstreta, es pentinava la cabellera, rossa com l'or, amb una pinta fulgurant. L'amo de Can Prat no havia vist mai una perfecció com aquella, ni tampoc no hi ha paraules per a explicar-la. Cap home no hauria pogut resistir tal torbadora bellesa ...

www.lesllegendesdegualba.cat

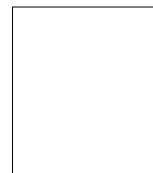
GUALBA - CAMÍ DEL GORG NEGRE

El Gorg Negre

FRAGMENT D'UNA LLEGENDA ANTIGA DEL POBLE

Sempre, abans de les tempestes, del Gorg Negre naixien fils de boira que s'enfilaven muntanya amunt, fins a formar un gran núvol negre. Aquestes tempestes eren produïdes per els bruixots i les bruixes que es banyaven el Gorg Negre. Després de les tempestes se sentien rialles d'alegries d'aquells éssers. Ja, des de temps antics se sabia que al Gorg Negre hi vivien bruixes i bruixots, i en fi, no es va dubtar més de què els diferents fets estranys que queien sobre el poble de Gualba venien d'aquells éssers.

Un dia el capellà amb la finalitat de posar fi a aquests rumors, va agafar una creu de ferro i aigua beneïda i es va dirigir cap al Gorg Negre amb els escolans al darrera formant una processó. Diuen que un cop allà, van poder veure com les aigües...

www.lesllegendesdegualba.cat

GUALBA - CAMPINS

El davantal

FRAGMENT D'UNA LLEGENDA ANTIGA DEL POBLE

Una dona senzilla del poble conta, que va arribar a l'indret del Gorg amb set, es va aturar per veure aigua.

Mentre ho feia, va notar que algú li havia tocat l'espatlla, i aixecant-se tota esglaiada, pel lloc on era, es a trobar amb una dona que li digué, si volia anar a cuidar una dona malalta que hi havia a Sant Segimon.

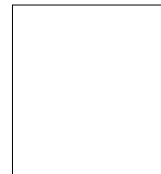
— I tant que hi aniré!— Digué ella.

— Doncs tindràs la paga per endavant.

La dona de Campins era molt pobre i es va sentir molt orgullosa en saber que rebria una paga.

— Para la faldilla, i no miris el que et dono fins que hages vist a la malalta.

La dona va obeir, i li va omplir el davantal d'una cosa ...

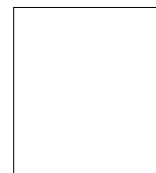

GUALBA - FONT DEL PONT

El Gorg Negre i l'Argemir de Penyancans

FRAGMENT D'UNA LLEGENDA ANTIGA DEL POBLE

Conten que veïns de Gualba venint del mercat, on efecturaren abundosos guanys, i havent-los escalfat el cap per efecte del generós vi que havien pres, s'observaren la platejada reproducció del a lluna en les límpides i quietes aigües d'un safareig. Intentaren pescar la lluna amb grans afanys i fatigues en aconseguir una cistella proveïda de formosa corda, amb la que treballaren la resta de la nit, passant suors i armant considerable gatzara, en la seva descomunal temptativa de pesca. Avisats, alguns matinadors camperols de tan peregrina tasca, feren córrer la veu i s'ajuntaren per a contemplar les deleroses anades i tornades dels angoixosos, en recerca de pedres amb les que poden enfonsar la cistella, estirant-la poder assolir sort de pescar-la. Arribada la matinada i advertits

www.leslegendesdegualba.cat

GUALBA - CARRER DE D'ALT

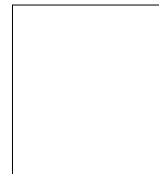
El Gorg Negre i l'Argemir de Penyancans

FRAGMENT D'UNA LLEGENDA ANTIGA DEL POBLE

L'Agemir de Penyancans era un pastor jovenet, ardit, espavilat i sabedor de tot allò que cal saber de la muntanya.

Un dia d'estiu molt xafogós, que havia engegat el ramat per l'aulet d'alzines del damunt de l'engorgat. Vet ací que amb tanta xafogor, no es va poder contenir i doncs es va despullar i decidit, tot i sabent-ne la prohibició i el risc, es va llençar al ventre mateix del maleït gorg negre. Tot just arribat a l'aigua, va sentir com una força estranya sorgida de l'entranya del gorg li estirava cap endins devorant-li les cames amb una potència irresistible. Però se'n va poguer sortir agafant-se amb molta força a una arrel de vern, mica en mica, no sense sofriments, va poder sortir del parany de l'aigua i escapar-se.

Un cop passat l'ensurt, es vesti i es va disposar a recollir ...

www.lesllegendesdegualba.cat

S'ha creat una maqueta de la pàgina inicial de la pàgina web.
El domini de la web seria: www.lesllegendesdegualba.cat

A la imatge inferior podem veure com la web comptaria amb diferents apartats:

- **Gualba:** informació del poble
- **Història:** com que en tot el projecte es busca recuperar la memòria històrica del projecte; en aquest apartat es parlaria de la història del poble
- **Llegendes:** en aquest apartat es presentarien totes les llegendes senceres i se'n podrien anar afegint a mida que s'anessin recuperant
- **Fotografies:** totes aquelles imatges antigues que s'han recuperat però que no surten en cap postal s'inclouran en aquest apartat
- **Contacte:** apartat en el qual l'usuari podrà contactar per a formular preguntes o aportar informació

GUALBA - CAMÍ DEL GORG NEGRE

El Gorg Negre
FORNAMENT D'UNA LEGENDA ANTIGA DEL Poble

Sempre, abans de les tempestes, del Gorg Negre naixien fites de boira que s'enfilaven i s'arruïnaven amunt, fins a formar un gran núvol negre. Aquestes tempestes eren produïdes per els bruixes i les bruixes que es barjaven el Gorg Negre. Després de les tempestes se sentien rialles d'alegries d'aquells essers bruixes i bruixes, i en fi, no es va dubtar més de que els diferents fets estranyes que queien sobre el poble de Gualba venien d'aquells éssers.

En dia el capellà amb la finalitat de posar fi a aquests rumors, va agafar una creu de ferro i aqua benedicta i es va dirigir cap al Gorg Negre amb els escolars al darrere formant una processó. Duien que un cop allà, van poder veure com les algües...

www.leslegendesdegualba.cat

GUALBA - CARRER DE D'ALT

Annex

La dona d'aigua (llegenda completa)

Un dia, doncs, bo i fent una d'aquestes passejades de ranvespre, succeí que l'amo de Can Prat va arribar al topant mateix del Gorg Negre, allà a les aigües insondables, quan era ja la mitjanit d'un pleniluni total i claríssim. El gorg era quiet i exànim. L'amo de Can Prat va asseure's al bell costat de l'aigua, sobre una pedra inclinada. Llavors, de primer confusament, i després nítida i precisa, va aparèixer, mig submergida en el líquid del gorg, la figura meravellosa d'una dona nua que, lenta i abstreta, es pentinava la cabellera, rossa com l'or, amb una pinta fulgurant. L'amo de Can Prat no havia vist mai una perfecció com aquella, ni tampoc no hi ha paraules per a explicar-la. Cap home no hauria pogut resistir tal torbadora bellesa.

La dona, amb els braços ben alçats, es passava la pinta mentre, baixet, anava cantant no sé quina esquerpa melodia. I els ulls verdíssims, tendres i manyacs, però llunyans.

De sobte, la dona va esguardar-lo fit a fit i, en aquell instant precís, ell va comprendre que ja l'estimava com mai no havia estimat ningú i que el seu destí quedava junt al d'ella, sense remei. I era desig i era contemplació i voluntat i orgull i audàcia el que sentia admirant aquella cara adorable i el cos provocador.

L'amo de Can Prat va preguntar-li com se deia, però la dona, sense deixar de mirar-lo, no contestà.

Durant una bona estona, l'amo li anava fent preguntes i ella sols l'observava amb els seus ulls verds de maragda jove sense dir ni un mot, però que, al final, va arribar un moment en què, tímida i calmosa, explicà que era donzella de riu, no pas mortal, però tampoc immortal i que obeïa una llei de vida i costums ben diferents dels humans; que la seva abraçada, en aquell lloc pregon esdevenia perillosíssima perquè tenia el costum de negar els homes que pel pleniluni la volien aconseguir.

També diu que la veu de la dona vibrava com el so d'una campana marina.

Fou enraonia d'amor la d'aquella nit singular. L'home, presoner del lloc i de l'hora, demanà a la nimfa, amb insistència, que volgués a acceptar de ser la seva esposa i li oferí compartir la casa, la terra i la riquesa que ell tenia per tota la contrada, com a penyora de la seva voluntat. Ella, però, sentia angúnia de deixar la somnolenta protecció de l'indret on havia estat engendrada i d'endinsar-se en una nova vida que desconeixia del tot. Havia sentit parlar de la inconstància dels humans, de llurs desequilibris i rudeses, de la cobdícia esvalotada.

No obstant així, també hi havia en aquella dona d'aigua un cansament de la freda certitud del seu medi vital i, d'altra banda, s'adonava que l'home cepat que tenia al davant li agradava molt, de manera que, en conclusió, va acordar de maridar-se amb l'única reserva que fou confirmada i jurada allí mateix per l'amo de Can Prat. Mai dels mais, en cap circumstància ni per cap raó, ell no li recordaria, ni en públic ni en privat, l'origen fluvial d'on ella provenia ni tampoc no la cridaria amb paraules o expressions que la identifiquessin.

I fou d'aquesta manera (segons diuen) que la dona d'aigua va arribar a ser senyora i majora de Can Prat, legítima i amant esposa, assenyada consellera, disposta i respectada propietària, junt amb el seu marit, de molta prosperitat i que, encara més, feu augmentar el poder de la família fins al punt que el nom d'en Prat de Gualba, resultà altament considerat en el palau del mateix comte de Barcelona. Del matrimoni naixeren dos fills, un nen i una nena, els quals guardaven gran semblança de visatge amb la seva mare i que anaven creixent fermes i espigats enmig de tot aquell benestar. Passaren els anys. Heus aquí que un mal dia, quan l'amo de Can Prat i la seva dona mesuraven una bona terra que calia preparar, van començar a disputar sobre el cultiu que allí fóra més adient. Raons i raons de l'un i de l'altra anaren pujant de to fins al punt que el marit, enfadat, ple de vehemència i oblidant el jurament que havia fet ja feia anys, crida a la muller amb grans crits, dient-li que, al cap i la fi, poc podia ella

entendre de sementeres ni d'anyades perquè no era pas cap altra cosa que una pobra dona nascuda i treta per ell mateix de l'aigua del riu. El mal ja era fet. La desgràcia, infal·lible, i esbarriat del tot l'encanteri.

La dona d'aigua, en sentir els mots prohibits, fugí ràpidament cap als fondals del Gorg Negre, sense que l'amo de Can Prat pogués aturar-la. Corria i corria com si fos enduta d'un torb sinistre, fins que va desaparèixer. Ell decaigut, i sense esma, se n'anà cap a casa.

L'amo de Can Prat mai no tornà a veure la seva dona: moltes vegades durant el dia, s'encaminava al gorg i la cridava, anava i venia, frenètic, de la casa al gorg i del gorg a la casa, plorant com una criatura, mirant de descobrir-la quan ella no s'ho esperes...

També expliquen que la dona, quan l'amo, envaït d'aquella postració, no se'n podia adonar, entrava amb cautela a la masia, anava a la cambra dels seus fills i els acaronava i els besava molt dolçament, s'hi quedava una bona estona, dreta i sol·lícita, cantant la seva cançó i que, abans de sortir, deixava caure unes llàgrimes brillants dessobre la gran taula de castanyer del menjador, llàgrimes que, l'endemà, convertides en raríssimes perles de gran valor, recollia, esbalaït, l'amo de Can Prat, sense saber-ne la procedència. Així fou com, malgrat la tragèdia, s'enfortí encara més i més la puixança de la casa durant molt de temps.

El Gorg Negre (llegenda completa)

Sempre, abans de les tempestes, del Gorg Negre naixien fils de boira que s'enfilaven muntanya amunt, fins a formar un gran núvol negre. Aquestes tempestes eren produïdes per els bruixots i les bruixes que es banyaven el Gorg Negre. Després de les tempestes se sentien rialles d'alegries d'aquells éssers.

Ja, des de temps antics se sabia que al Gorg Negre hi vivien bruixes i bruixots, i en fi, no es va dubtar més de què els diferents fets estranys que queien sobre el poble de Gualba venien d'aquells éssers. Un dia el capellà amb la finalitat de posar fi a aquests rumors, va agafar una creu de ferro i aigua beneïda i es va dirigir cap al Gorg Negre amb els escolans al darrera formant una processó. Diuen que un cop allà, van poder veure com les aigües bullien degut al nerviosisme de les bruixes en veure les intencions del rector. Ell, decidit, va aixecar el braç amb tota la seva força i va escampar aigua beneïda per les pedres del Gorg. Quan l'aigua va ajuntar-se amb l'aigua de Gorg es varen sentir uns xiscles de les bruixes i els bruixots. Amb aquesta benedicció quedaven atrapats al fons del Gorg Negre, per sempre més.

El capellà va fer clavar la creu a dalt de tot de la muntanya on abans era creat el núvol negre i es diu que des de llavors no s'han tornat a veure més bruixes, ni bruixots ni nuvolades. Però diuen que si t'hi fixes molt a l'ombra de les aigües encara es poden veure els rostres de les bruixes atrapades.

El davantal (llegenda completa)

A Gualba entre les alzines sureres i altres arbres, es troba un dels llocs més profunds de la muntanya, en el que, envoltat d'immensos turons i roques, hi ha la gorja del Gorg Negre.

Una dona senzilla del poble conta, que un bon dia la matí, havia sortit una dona de Campins per fer el camí de Santa Fe. Quan va arribar a l'indret del Gorg amb set, es va aturar per veure aigua.

Mentre ho feia, va notar que algú li havia tocat l'espatlla, i aixecant-se tota esglaiada, pel lloc on era, es a trobar amb una dona que li digué, si volia anar a cuidar una malalta que hi havia a Sant Segimon. -I tant que hi aniré!- Digué ella.

-Doncs tindràs la paga per endavant.

La dona de Campins era molt pobra i es va sentir molt orgullosa en saber que rebria una pagar.

-Para la faldilla, i no miris el que et dono fins que hagi vist a la malalta.

La dona va obeir, i li va omplir el davantal d'una cosa estranya que va poder veure el que era.

Es va dirigir amb el davantal ben lligat a la cintura, en arribar a l'oratori, una mica abans de la capella del sant, no pogué més i va desplegar el davantal. I el va trobar ple de segó.

Enfadada va tirar el davantal al terra i se'n va anar cap a Sant Segimon. Quan hi va arribar va notar com del davantal queia una cosa, i en fixar-s'hi es va trobar amb dues unces d'or.

Eren les engrunes de segó que havia quedat enganxades en el davantal. Ella emocionada, va tornar corrents a l'oratori on havia desplegat el davantal, però ja no hi havia res.

El Gorg Negre i l'Argemir de Penyancans (llegenda completa)

L'Agemir de Penyacans era un pastor jovenet, ardit, espavilat i sabedor de tot allò que cal saber de la muntanya.

Un dia d'estiu molt xafogós, que havia engegat el ramat per l'aulet d'alzines del damunt de l'engorgat. Ell, tot i que sabia dels riscos i especialment del perill que ofería el xuclador d'aigua del gorg negre. Vet ací que amb tanta xafogor, no es va poder contenir i doncs es va despullar i decidit tot i sabent-ne la prohibició i el risc, es va llençar al ventre mateix del maleït gorg negre. Tot just arribat a l'aigua, va sentir com una força estranya sorgida de l'entranya del gorg li estirava cap endins devorament les cames amb una potència irresistible. Però se'n va poguer sortir agafant-se amb molta força a una arrel de vern, mica en mica, no sense sofriments, va poder sortir del parany de l'aigua i escapar-se. Un cop passat l'ensurt, es vestí i es va disposar a recollir les ovelles, que mandrejaven apilades a l'ombra de l'aulet. Fou en aquest moment quan una esgarripan-se li recorregué el cos, en veure que en la lluita per a escapar-se del terrible xuclador, havia perdut l'anell. L'anell de prometatge que li havia regalat amb moltes penúries econòmiques l'Eulàlia de Ridaura. Després d'una picabaralla inicial, la parella es va reconciliar, al cap i a fi l'argemir se n'havia sortit d'aquella gola espantosa, fins llavors ningú dels qui havien caigut al parany ho havia explicat.

Al cap d'un temps l'Argemir va haver d'anar a servir armes al rei. Es conta que en una ferotge batalla contra els àrabs, fou ferit, fet presoner i traslladat amb alguns companys de batalla, a l'illa de Mallorca, on foren empresonats.

Durant el seu captiveri, un dia que els traslladaven a un altre indret de l'illa, al passar davant una font va demanar de fer un glop. Els centinelles hi accediren. Quina fou la sorpresa d'aquest xeric quan va notar que s'empassava un objecte sortit del doll d'aigua!. Discretament no digué res i quan tingué ocasió d'observar el que era, no donà crèdit al que veí els seus ulls: era l'anell de l'Eulàlia, que havia perdut al gorg Negre!

Al cap de poc temps, una gran sequera començà a assotar l'illa. L'Argemir va demanà de parlamentar amb el cabdill dels moros, que s'hi negà repetidament fins que, va accedir-hi per la magnitud del problema. L'Argemir va dir al cabdill que si el deixava tornà a la seva terra Mallorca tornaria a tenir l'aigua de sempre. A canvi li demanava la llibertat dels seus companys i la seva. El moro sense esma i amb cap convenciment i va accedir-hi.

Argemir va partir cap a casa seva, això sí, escortat per un escamot de moros amb ordres severes que a la primera que vegessin que allò era una pressa de pèl fos decapitat. Arribaren al gorg Negre i l'Argemir es va lligar a la cintura una gruixuda vidalva que penjava d'un freixe, a continuació es va submergir fins al fons del gorg. De seguida va veure que l'entrada del xuclador estava completament embossada per una massa de fulles de faig i castanyer. Amb molts treballs les va anar enretirant i quan va haver retirat la fullaraca Mallorca va tornar a tenir aigua.

Els pescallunes de Gualba (llegenda completa)

Els habitants de Gualba són anomenats en sentit despectiu "pesca llunes". Tal forma de malanomenar-los té el seu origen en una tradició segons la qual alguns d'ells venint del mercat, on efecturaren abundosos guanys, i havent-los escalfat el cap per efecte del generós vi que havien pres, s'observaren la platejada reproducció del lluna en les límpides i quietes aigües d'un safareig o abeurador de corrent, per la que grans foren els seus afanys i fatigues en aconseguir una cistella proveïda de formosa corda, amb la que treballaren la resta de la nit, passant suors i armant considerable gatzara, en la seva descomunal temptativa de pesca. Avisats alguns matinadors camperols de tan peregrina tasca, feren córrer la veu i s'ajuntaren per a contemplar les deleroses anades i tornades dels angoixosos, en recerca de pedres ammb les que poden enfonsar la cistella, perquè, estirant-la poder assolir la sort de pescar-la. Arribada la matinada i advertits del seu poc discórrer, fugiren en mig de la burla general, cosa que, sabuda des d'Hostalric Sant Celoni, va originar tan curiós renom,